

BESCHERMDE PLANTEN IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

De gewone dotterbloem (*Caltha palustris*)

De gewone dotterbloem is een inheemse, winterharde waterplant. Haar naam is afgeleid van het Duitse “Dotter”, dat “dooier” betekent en verwijst naar de gele kleur. Ze houdt van vochtige gebieden. Net als de boterbloem draagt ze grote goudgele, glanzende bloemen. De gewone dotterbloem is verspreid over heel Europa, behalve in het Middellandse Zeegebied. Ze groeit ook in de gematigde en koude streken van het noordelijk halfrond, en in het oosten van Noord-Amerika tot in Quebec. De gewone dotterbloem kan vele vormen aannemen. Er bestaan heel wat variëteiten.

Omdat het aantal vochtige gebieden een sterke terugval kent in West-Europa, krijgt ook deze soort rake klappen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan er voor deze bloem beschermingsmaatregelen. Haar aanwezigheid is een indicator van de kwaliteit van de vochtige gebieden en van de omvang ervan.

© CC BY-SA 2.0 Philippe Thomas

DE GEWONE DOTTERBLOEM HERKENNEN

De gewone dotterbloem is een sterke plant die in bosjes groeit en gladde, hartvormige, getande blaadjes draagt. De bloemen zijn vrij groot en hebben geen kroonblaadjes. De gele blaadjes vormen in feite een bloemdek, zoals bij de tulp. Het zijn eerder vervormde blaadjes dan echte kroonblaadjes; ze zijn fel goudgeel gekleurd en hebben een diameter van 1,5 tot 5 cm. De gewone dotterbloem kan 10 tot 50 cm lang worden en zich 25 tot 30 cm in de breedte uitstrekken. De stengel is hol, glad en glanzend.

De plant kan zowel op het land als in het water voorkomen.
Haar bloeiperiode is van april tot mei, met soms een tweede bloei van augustus tot oktober.

© CC BY-SA 2.0 Bernard Merlet, Paul Fabre

VOORTPLANTINGSWIJZE

De gewone dotterbloem is tweeslachtig (elke bloem bevat voortplantingsorganen van beide geslachten). Naast de geslachtelijke voortplanting door bestuiving (de bloem bevat veel nectar en trekt tal van insecten aan waaronder vlinders, bijen, enz.), kan de plant zich ook ongeslachtelijk voortplanten door uitbreiding van haar wortelstok. De zaadjes worden meegevoerd door het water.

IN WELK MILIEU GEDIJT ZE?

De gewone dotterbloem in haar favoriete biotoop - © CC BY-SA 2.0 Wim Veys

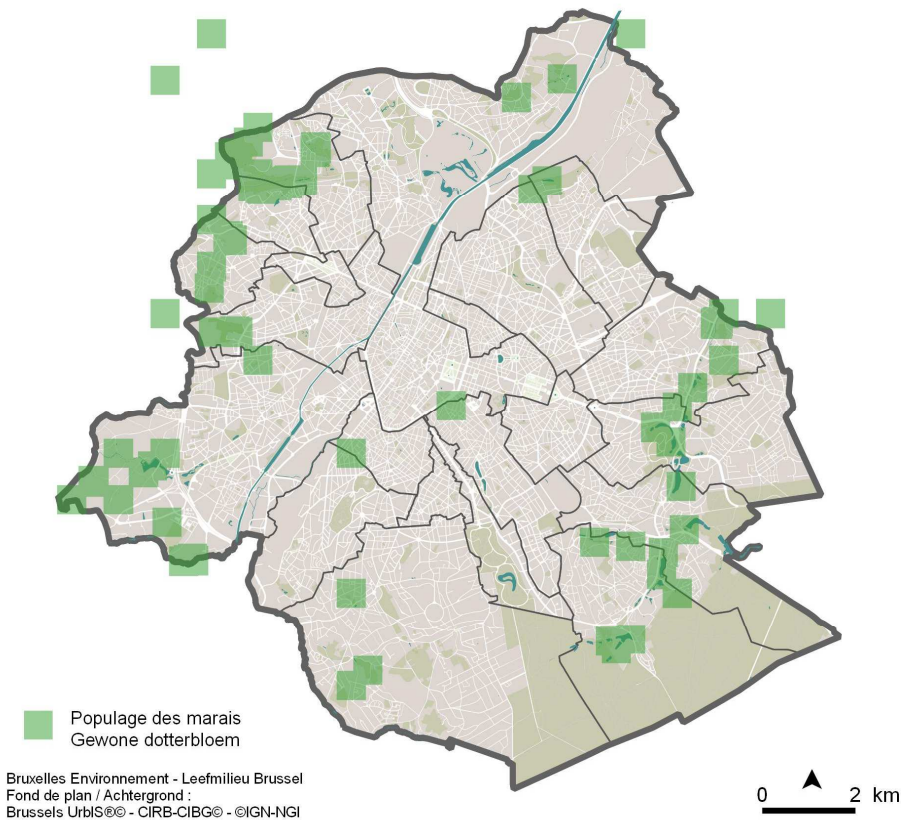
De gewone dotterbloem is dol op vochtige gebieden, zoals beekjes, rivieroevers, rietvelden langs kalme wateren, vijvers, poelen, moerassen, venen en sloten, vochtige weilanden, zeer vochtige bossen en bossen in vlaktes. Ze verkiest humusrijke leemgrond en heeft zon nodig om te bloeien.

Langsheen waterlopen beschermt de plant de oevers, die ze stabiliseert met haar wortelstokken. In gunstige periodes huisvest ze heel wat waterdieren, zoals kikkers, watersalamanders, enz. Ze speelt ook een rol bij het filteren en zuiveren van water.

VERSPREIDING IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Zoals we kunnen opmaken uit deze kaart, komt de gewone dotterbloem in grote concentraties voor in sommige Brusselse gemeenten, vooral in de Brusselse rand. Enerzijds in Jette, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Jans-Molenbeek en in het uiterste westen van Anderlecht. Anderzijds in Sint-Lambrechts-Woluwe, Oudergem en Watermaal-Bosvoorde. Ook in Neder-Over-Heembeek heeft ze voet aan wal.

ANEKNOTE

Volgens de Britten zou de gewone dotterbloem een van de oudste inheemse planten zijn. De plant zou de ijstijd hebben overleefd en opnieuw tot bloei zijn gekomen na het smelten van het ijs, in een met ijswater overstroomd landschap.

De volwassen dotterbloem is erg giftig en dus niet eetbaar. In de homeopathie en kruidengeneeskunde wordt ze echter gebruikt omwille van haar ontgiftende eigenschappen, als remedie tegen nicotineverslaving, tegen reuma en tegen spier- en gewrichtspijn.

BEHOUD VAN SOORTEN

Europese context

De biodiversiteit in Europa wordt beschermd door twee Europese richtlijnen. Deze bevatten nauwkeurige informatie (lijsten) over de verschillende soorten habitats en dier- en plantensoorten die beschermd moeten worden. De lidstaten zijn verplicht om beschermingszones te definiëren. In Europa vormen al deze gebieden samen het Natura 2000-netwerk.

Brusselse context

In maart 2012 keurde het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de Ordonnantie goed betreffende het natuurbehoud, die de Europese richtlijnen omzet.

Doelstellingen: de bescherming, het beheer en het herstel van wilde flora- en faunapopulaties en hun habitat, maar ook van andere natuurlijke habitats en ecosystemen op het land en in het water. Om deze doelstellingen te bereiken, moeten onder andere verschillende maatregelen worden getroffen voor het behoud en het herstel van de kwaliteit van het leefmilieu.

Leefmilieu Brussel voert een gedifferentieerd beheer, dat een aangepaste interventie in de verschillende natuurlijke milieus beoogt, zodat de fauna en flora zich optimaal kunnen ontwikkelen. Enkele voorbeelden: halfjaarlijks maaien van graslanden en wegranden, aanleg van oevers van vijvers, uitdunnen van bomen (voor meer lichtinval), bannen van pesticiden, enz. Het Zoniënwoud maakt het voorwerp uit van een specifiek beheerplan, dat noodzakelijk is voor het behoud van zijn biodiversiteit.

Bescherming van de soorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Er bestaan twee types van soortenbescherming :

- bescherming die verband houdt met de biotoop van de soort (in een Natura 2000-gebied) ;
- directe bescherming van de soort, ongeacht de plaats waar ze voorkomt (zelfs in uw tuin).

Wat zijn de gevolgen van het beschermde statuut voor elk van ons ?

Er bestaan strikte maatregelen om de soorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te beschermen. Het is verboden om :

- deze soorten te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of opzettelijk te vernietigen in hun natuurlijke verspreidingsgebied en in de zones waar ze actieve beschermingsmaatregelen genieten ;
- exemplaren die uit de natuur werden gehaald te bezitten, te transporteren, te verhandelen of te ruilen.

Specifieke bescherming van de gewone dotterbloem :

De gewone dotterbloem geniet een rechtstreekse, geografisch beperkte bescherming: het is een kenmerkende plant van de habitat "Dotterbloemgrasland", die belangrijk is binnen het Gewest.

DE GEWONE DOTTERBLOEM IN EEN OOGOPSLAG

De gewone dotterbloem is een winterharde, inheemse plant.	
Familie	- <i>Ranunculaceae</i> (ranonkelachtigen).
Namen	- Wetenschappelijke naam : <i>Caltha palustris</i> .
Categorie	- Winterharde waterplant.
Habitat	- Vochtige gebieden, zonnig tot halfschaduw.
Bloeiperiode	- Voorjaarsbloeï, van maart tot juni, soms ook in de herfst.
Bloesemkleur	- Felgeel (goud).
Dichtheid per m²	- Ongeveer 5 planten.
Bodemsamenstelling	- Neutraal, houdt van leemgrond.
Verspreiding	- Door deling van de wortels en/of via zaden. Sommige erg lange stengels schieten zelf wortel en vormen een nieuwe plant (afleggen van loten).
Plantperiode	- Van maart tot september.
Ziekten en plagen	- Echte meeldauw mogelijk in de zomer.
Risico's	- Voor mens en dier: ze is giftig. - Voor de biodiversiteit: weinig risico op overheersing.
Gelijkende soorten	- Er bestaan heel wat variëteiten in de tuinbouw. De gewone dotterbloem vertoont gelijkenissen met de scherpe boterbloem of boterbloem.+ <i>ficaire fausse renoncule</i>

De bloem van de gewone dotterbloem, van het gewoon speenkruid en van de scherpe boterbloem
© CC BY-SA 3.0 Lamiot – Javier Martin

VOOR MEER INFO

[Natura 2000-gebieden](#)

Europese richtlijnen:

- [De 'Vogelrichtlijn' van 2009](#)
- [De 'Habitatrichtlijn' van 1992](#)

